

Т. М. Меленчук
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. М. Миколенко

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСГУМАЦІЇ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕНІ

Проведення ексгумації трупа є актуальною проблемою не тільки в теоретичному, а й в практичному аспекті. Адже правильне розуміння сутності ексгумації в цілому допоможе суб'єкту розслідування своєчасно визначити необхідну тактику в конкретному кримінальному провадженні та розробити чіткий план для подальшого розгляду справи.

Метою цієї публікації є розгляд та всебічне ознайомлення з таким різновидом слідчо-розшукових дій як ексгумація.

Аналіз ст. 239 Кримінального процесуального кодексу України (далі- КПК України), дозволяє визначити ексгумацію як слідчу (розшукову) дію, що полягає у вийманні трупа з відомого місця поховання в землі чи в іншому місці з метою його огляду та судово-медичного дослідження.

А. Р. Сисенко та В. П. Божьєв виділяють такі підстави проведення ексгумації :

- заяви, скарги родичів померлого, які викликають підозру про вбивство;
- впізнання похованої особи, як невідомої;
- підозра про насильницьку смерть особи;
- яка загинула раптово та не проводився розтин щодо неї;
- сумніви в дійсній причині смерті особи (за нововиявленими обставинами);
- різні за змістом результати проведених експертиз матеріалів справи;
- з'ясування нових обставин справи;
- зв'язок причин смерті з отриманою незадовго травмою;
- виявлення трупа чи його останків, похованого з метою приховання злочину;
- неправильне лікування, догляд за померлим та ін. [1, с. 15].

Даний перелік не є вичерпаним. Для кожного кримінального провадження є свої вагомні підстави, які на думку слідчого, прокурора буде вважати за потрібне проведення даної процесуальної дії [2].

Досліджуючи процесуальний порядок проведення ексгумації трупа в стадії досудового розслідування варто звернути увагу на необхідність отримання дозволу близьких родичів на проведення ексгумації. Але виникає проблема в тому, що ні в КПК, ні в інших законодавчих актах немає жодних положень про обов'язковість отримання такої згоди [3, с. 49]. На мою думку, хоча б з етичної точки зору це питання потрібно вирішувати з родичами загиблого, оскільки необхідність проведення такої слідчої дії торкається виймання з могили близької їм людини.

Щодо процесуального порядку, то слід зазначити, що ексгумація трупа здійснюється за постановою прокурора, саме ж виконання постанови покладається на службових осіб органів місцевого самоврядування. Труп виймається з місця поховання за присутності судово-медичного експерта та оглядається.

Після проведення ексгумації і необхідних досліджень поховання здійснюється в тому самому місці з приведенням могили в попередній стан. Під час ексгумації судово-медичним експертом можуть бути вилучені зразки тканини і органів або частини трупа, необхідні для проведення експертних досліджень. У разі необхідності труп може бути доставлений до відповідного експертного закладу для проведення експертизи. Під час ексгумації трупа з поховання можуть бути вилучені речі, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення [3, с. 16].

Про проведену слідчу (розшукову) дію складається протокол, у якому зазначається все, що було виявлено, у тій послідовності, в якій це відбувалося, і в тому вигляді, у якому спостерігалось під час проведення слідчої (розшукової) дії. Якщо при ексгумації вилучалися речі та об'єкти для досліджень, про це зазначається в протоколі. До протоколу додаються матеріали вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапису, плани і схеми, графічні зображення, відбитки та зліпки [4, ч. 6, ст. 239].

Отже, закріплений в ст. 239 КПК України «огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією» є особливою слідчою (розшуковою) дією порівняно з іншими діями, та складається з двох послідовних дій. Перша, полягає в тому, що ексгумація забезпечує подальший порядок отримання доказової бази для кримінального провадження, друга ж – полягає в дослідженні та проведенні подальшої експертизи з метою отримання доказів.

Загалом ця дія спрямована на виявлення, фіксацію, дослідження, перевірку доказів у кримінальному провадженні. Складний характер розглянутої слідчої дії висуває підвищені вимоги до її проведення: основою має бути законність та доцільність запланованих дій, наявність юридичної та фактичної підстав і дотримання законом визначеної процедури, про що обов'язково має зазначатися в протоколі.

Список використаної літератури

1. Сысенко А. Р. Особенности проведения эксгумации при расследовании преступлений. *Законодательство и практика.* 2015. №1. URL: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?issueid=1406855> (дата звернення: 01.04.2021).
2. Денисюк П. Д. Особливості ексгумації трупа в кримінальному провадженні. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5.1/8.pdf> (дата звернення 01.04.2021).
3. Галаган В. І., Кулик М. Й., Моргун Н. С., Терещенко Ю. В. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальному провадженні України: навч. посібник. Київ, 2018. 113 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 01.04.2021).